

STORTINGET

Innst. 402 S

(2023–2024)

Innstilling til Stortinget
fra energi- og miljøkomiteen

Dokument 8:146 S (2023–2024)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Rasmus Hansson, Lan Marie Nguyen Berg og Une Bastholm om å bevare og restaurere økosystemet i Oslofjorden

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- Stortinget ber regjeringen ta initiativ til å etablere nye bunntålfrie soner i Oslofjorden og indre Skagerrak, inkludert trålforbud i Indre Oslofjord, i nasjonalparkene og i deler av Ytre Oslofjord og indre Skagerrak.
- Stortinget ber regjeringen etablere et nettverk av nullfiskeområder i Oslofjorden og indre Skagerrak som også omfatter fritidsfiske og som inkluderer anadrom fisk, viktige historiske gyte- og oppvekstområder og korridorer for gytevandring.
- Stortinget ber regjeringen etablere et nettverk av verneområder for tang, tare, ålegress og andre viktige habitater som utgjør oppvekst- og beiteområder for fisk, i Oslofjorden og Indre Skagerrak.
- Stortinget ber regjeringen totalfredetorsk i alle typer fiskerier i dagens fredningsområde for torsk fra svenskegrensen til Agder.
- Stortinget ber regjeringen utrede brislingens betydning for økosystemet i Oslofjorden og raskt iverksette tiltak for å styrke brislingbestanden, herunder

- nødvendige justeringer i fiskekvotene og innføring av fjordlinjer.
- Stortinget ber regjeringen innføre maksimumsmål for fangst av viktige arter fisk, som storvokste og langlevete toppredatorer.
  - Stortinget ber regjeringen utrede et generelt forbud mot ikke-nedbrytbare fiskeredskaper, slik at tapte fiskeredskaper ikke fortsetter å «spøkelsesfiske».
  - Stortinget ber regjeringen innføre helårig fredning av kveite og andre dypvannsfisk i en betydelig del av Skagerrak.
  - Stortinget ber regjeringen i forslag til statsbudsjett for 2025 legge frem forsterkede tiltak for å redusere nitrogenavrenning og næringsbelastning fra bekker, elver og vassdrag, herunder restaurering av kantsonevegetasjon.
  - Stortinget ber regjeringen i forslag til statsbudsjett for 2025 skjerpe tiltakene for å redusere nitrogenutslippene fra avløp i Oslofjordens nedbørsfelt, herunder sette strengere tidsfrister for etablering av renseanlegg og bidra med et betydelig større statlig tilskudd til berørte kommuner.
  - Stortinget ber regjeringen etablere et registreringsystem for fritidsfiskere i saltvann etter samme mønster som i fiske etter anadrom laksefisk og hummerfiske.
  - Stortinget ber regjeringen sørge for at arbeidet med å ta vare på Oslofjorden ledsages av følgeforskning som gir best mulig kunnskapsgrunnlag for vellykket oppbygging av økosystemene over tid.
  - Stortinget ber regjeringen etablere en kompensasjonsordning for fiskere som må legge om eller sette virksomheten på pause som følge av nye miljøreguleringer. Ordningen skal inkludere støtte til utvik-

ling av nye skånsomme fangstmetoder som rekeruser.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Mani Hussaini, lederen Ingvild Kjerkol, Stein Erik Lauvås, Linda Monsen Merkesdal og Sigurd Kvammen Rafaelsen, fra Høyre, Nikolai Astrup, Bård Ludvig Thorheim, Ove Trellevik og Mathilde Tybring-Gjedde, fra Senterpartiet, Aleksander Øren Heen, Gro-Anita Mykjåland og Hans Inge Myrvold, fra Fremskrittspartiet, Terje Halleland og Marius Arion Nilsen, fra Sosialistisk Venstreparti, Lars Haltbrekken, fra Rødt, Sofie Marhaug, fra Venstre, Ola Elvestuen, fra Miljøpartiet De Grønne, Une Bastholm, og fra Kristelig Folkeparti, Kjell Ingolf Ropstad, viser til Dokument 8:146 S (2023–2024) Representantforslag om å bevare og restaurere økosystemet i Oslofjorden.

Komiteen viser til uttalelse i saken fra fiskeri- og havminister Marianne Sivertsen Næss, datert 16. april 2024. Uttalelsen er vedlagt denne innstillingen. Komiteen viser også til den skriftlige høringen, hvor komiteen mottok tre høringsinnspill.

Komiteen viser til at Oslofjorden er et svært viktig område for mange, både for dem som har fjorden som yrkesgrunnlag, fritidsbrukere og andre som lever i nærheten av fjorden. Dette fjordområdet ligger langs det tettest befolkede området i Norge og er dermed gjenstand for mange ulike påvirkningsfaktorer, også fra fiskeri. Avrenning fra store deler av østlandsområdet har sine utløp i Oslofjorden, og utslipp fra kommunale avløp og avløp i spredt bebyggelse samt avrenning fra landbruket er blant de største påvirkningene på Oslofjorden. I tillegg påvirker klimaendringene miljøet og forsterker effektene av menneskelig aktivitet.

Komiteen mener det er viktig at arbeidet med å bygge opp økosystemet i Oslofjorden ledsages av følgeforskning for å få best mulig kunnskapsgrunnlag om hva som er viktige og effektive tiltak.

Komiteen fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at arbeidet med å ta vare på Oslofjorden ledsages av følgeforskning som gir best mulig kunnskapsgrunnlag for vellykket oppbygging av økosystemene over tid.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti viser til at regjeringen skal legge frem en stortingsmelding for å følge opp den globale naturavtalen, og at forslag knyttet til bevilgninger til naturrestaurering bør vurderes i denne planen. Disse medlemmer forventer at stortingsmeldingen inneholder nye tiltak for å redusere nitrogenavrenning og næringsbelastninger fra bekker, elver og vassdrag.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti er enige med forslagsstiller i at det trengs mer kraftfulle tiltak for å redde Oslofjorden, og at det også må innebære nye tiltak og restriksjoner på fiskerisiden. Disse medlemmer viser til at de mest effektive tiltakene må handle om å beskytte økosystemets biologiske faktorer og funksjoner, særlig når disse har blitt forringet over tid. Disse medlemmer viser til pilotprosjekt hos Havforskningsinstituttet for vurdering av samlet påvirkning i Oslofjordens ytre del. Høsting, miljøgifter, mikroplast, fysisk påvirkning og næringssalter er de fem faktorene som har størst påvirkning på økosystemkomponenter. Disse medlemmer viser til at risiko fra høsting knyttet til fritidsfiske og yrkesfiske gir stor påvirkning på økosystemene, særlig for torskebestanden og bunnfisk. Disse medlemmer er derfor positivt innstilte til flere av forslagene som omhandler fiskerisiden, herunder forslag om å etablere nye bunntålfrie soner og et nettverk av nullfiskeområder. Disse medlemmer vil imidlertid avvente de faglige rådene som Fiskeridirektoratet og Miljødirektoratet har blitt bedt om å utrede for å bygge opp fiskeribestandene og et velfungerende økosystem, med frist 1. juni.

Disse medlemmer viser til at regjeringen Solberg i mars 2021 la frem Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv (Oslofjordplanen), og at det er denne planen som ligger til grunn for arbeidet med å forbedre miljøtilstanden og det biologiske mangfoldet i Oslofjorden. Disse medlemmer viser til at de største utfordringene som ble identifisert i planen, er utslipp av urensset avløpsvann på grunn av lekkasjer fra avløpsnett/overløp og manglende renskapasitet på rensanleggene. Det ble allerede i 2021 gitt et tydelig signal til kommunene om å investere i rensanlegg med nitrogenfjerning, og det er opprettet en tilskuddsordning for kommunenes planlegging av nitrogenfjerning. Disse medlemmer er positive til at statsforvalteren faser inn krav til nitrogenrensing på alle rensanlegg over en viss størrelse. Disse medlemmer viser til at rensing av avløpsvann er et kommunalt ansvar, og at mange kommuner er i gang med planlegging og investering i slike anlegg.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne vil understreke at ingen tilgjengelig faglig dokumentasjon eller evaluering tilsier at nåværende Oslofjordplan og tiltak vil være tilstrekkelig til å stoppe svekkelsen av Oslofjordens økosystem og bygge systemet opp igjen. Når det politiske målet, erklært av både nåværende og forrige regjering, er å bygge opp igjen Oslofjorden, må oppdatert fagkunnskap og nye tiltak legges til grunn for en ny fase av planen.

Disse medlemmer viser til at når et økosystem er sterkt svekket og må bygges opp igjen, finnes det ingen helt presis kunnskap om akkurat hvilke tiltak som vil ha størst effekt. De mest effektive tiltakene vil sannsynligvis være å beskytte økosystemets viktigste biologiske faktorer og funksjoner og gi dem mulighet til å bygge seg opp igjen. Dagens Oslofjord-politikk innebærer at regjeringen tillater fortsatt beskatning av og inngrep mot økosystemelementer som allerede er sterkt presset. Dette vil erfaringsmessig gi dårlig resultat. Derfor haster det å endre politikk.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne konstaterer at faglige råd klart tilsier at både fritidsfiske og kommersielt fiske og bunntåling må stanses i store deler av fjorden, til bestandene tydelig har bygget seg opp igjen og kan tåle ny beskatning. Hovedprinsippet for forvaltningen av fjorden må bli at gjenværende bestander av svekkede arter/bestander fredes og at andre arter også unntas fra beskatning slik at de er tilgjengelige som ressurs for oppbygging av større og sterkere rovfiskbestander enn i dag. Disse medlemmer mener at store deler av fjorden nå må fredes mot alle former for fiske og bunntåling.

Disse medlemmer viser til at Havforskningsinstituttet i rapporten Evaluering av tiltak for vern av kysttorsk i sør, (21. desember 2022) har slått fast at

«et bestandskompleks bestående av kraftig reduserte bestander vil være svært sårbart for ethvert fisketrykk.»

Disse medlemmer har merket seg at fiskeriminister Marianne Sivertsen Næss i sitt svarbrev til komiteen 16. april opplyser at regjeringen har gitt Fiskeridirektoratet og Miljødirektoratet i oppdrag å utrede tiltak for å bygge opp fiskebestandene og et velfungerende økosystem. Rådene skal inkludere vurderinger av både yrkesfiske og fritidsfiske og har frist 1. juni. Disse medlemmer merker seg at statsråden vil avvente denne utredningen og ikke vedta noen av forslagene nå. Disse medlemmer er positive til at en slik utredning kommer, men vil understreke at Stortinget allerede har kunnskapen som trengs for å vedta forslagene i representantforslaget.

Disse medlemmer viser videre til at Kunming-Montreal-rammeverket for naturmangfold (naturavtalen), som Norge har signert, generelt peker på behovet for betydelig økt marint arealvern og beskyttelse av marine habitater. I avtalen står det at det skal igangsettes restaurering av 30 pst. av den forringede naturen innen 2030, og at 30 pst. av havet skal beskyttes gjennom

«ecologically representative, well-connected and equitably governed systems of protected areas and other effective area-based conservation measures».

Disse medlemmer vil peke på at et grunnleggende prinsipp i naturavtalen er at et representativt utvalg av naturen skal vernes. Avtalen understøtter dermed at i et spesielt hardt presset område som Oslofjorden, der behovet for restaurering er stort, bør arealvern være et selvsagt tiltak i langt større grad enn i dag. De eksisterende verneområdene i Oslofjorden er for små og oppfyller i liten grad internasjonale krav til verneområder. Naturavtalens mål om 30 pst. vern og 30 pst. restaurering må være et minstekrav for det videre arbeidet med å ta vare på Oslofjorden og Indre Skagerrak, og har støtte i nye, norske havvitenskapelige publikasjoner. Basert på de gode erfaringene med marine verneområder konkluderer de norske havforskerne Knutsen, Kleiven, med flere (2022):

«We thus strongly support the call for inclusion of 30% of Skagerrak coastal waters in effectively protected areas.»

Disse medlemmer viser også til statusrapporten fra Oslofjordrådet og Miljødirektoratet fra 2023, som anbefaler følgende generelle tiltak:

- Næringstilførsler fra avløp og jordbruk må reduseres.
- Rovfiskbestandene må gjenoppbygges, det bør innføres flere nullfiskeområder, og utfasing av bunntåling bør vurderes.
- Unngå nedbygging av strandsone og gruntvannsområder som er viktige beite- og oppvekstområder for fiskeyngel og sjøfugl.

Disse medlemmer viser til at forskere fra blant annet Universitetet i Oslo, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Havforskningsinstituttet og Universitetet i Agder har lagt frem 11 forslag for å bygge opp igjen økosystemet i Oslofjorden (artikkel i khrono.no 19. mars 2024). Forskerne foreslår blant annet etablering av større fredningsområder der fisk og vegetasjon er beskyttet mot både bunntåling og fiske, inkludert stans i bunntåling i nasjonalparkene og Indre Oslofjord. De foreslår også totalfredning av torsk, en restaureringsplan for tapte habitater, maksimumsmål for viktige arter og sterkere tiltak mot avrenning fra avløp og jordbruk. Forskerne skriver blant annet at:

«For gjenoppbygging av torsk og/eller andre fiskearter som kan bidra med sin funksjon som toppredatorer i økosystemet peker beste tilgjengelige kunnskap på opprettelse av strengt vern i permanente nullfiskeområder som det mest effektive tiltaket. Økte bestander av toppredatorer vil kunne bidra til å gjenoppbygge robuste økosystemer og avhjelpe problemet med 'gjen groing'.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne viser til at tiltaket som tillegges størst faglig og politisk vekt i nåværende arbeid med Oslofjordplanen, er reduksjon av nitrogentilførsel til fjorden. Dette er en svært viktig forutsetning for langsiktig gjenoppbygging av forutsetningene for Oslofjordens økosystem, og det er varslet og til en viss grad igangsatt viktige tiltak. Samtidig er det klart at arbeidet for å redusere nitrogenproblemet mangler flere avgjørende forutsetninger for å lykkes. De viktigste er mer konkrete mål for utslippsreduksjon og tilstand i fjorden, delmål og rekkefølge på tiltak, og lokale og statlige finansieringsplaner. Tilstrekkelige tiltak mot nitrogen i Oslofjorden blir svært store, dyre og tidkrevende, og det er derfor enda viktigere at de inngår i en konkret plan.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede et generelt forbud mot ikke-nedbrytbare fiskeredskaper, slik at tapte fiskeredskaper ikke fortsetter å 'spøkelsesfiske'.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen etablere et nettverk av nullfiskeområder i Oslofjorden og Indre Skagerrak som også omfatter fritidsfiske og som inkluderer viktige historiske gyte- og oppvekstområder og korridorer for gytevandring.»

«Stortinget ber regjeringen etablere et nettverk av verneområder for tang, tare, ålegress og andre viktige habitater som utgjør oppvekst- og beiteområder for fisk, i Oslofjorden og Indre Skagerrak.»

«Stortinget ber regjeringen utrede brislingens betydning for økosystemet i Oslofjorden og raskt iverksette tiltak for å styrke brislingbestanden, herunder nødvendige justeringer i fiskekvotene og innføring av fjordlinjer.»

«Stortinget ber regjeringen innføre maksimumsmål for fangst av viktige arter fisk, som storvokste og langlevete toppredatorer.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen i forslag til statsbudsjett for 2025 legge frem forsterkede tiltak for å redusere nitrogenavrenning og næringsbelastning fra bekker, elver og vassdrag, herunder restaurering av kantsonervegetasjon.»

«Stortinget ber regjeringen i forslag til statsbudsjett for 2025 skjerpe tiltakene for å redusere nitrogenutslippene fra avløp i Oslofjordens nedbørsfelt, herunder sette strengere tidsfrister for etablering av renseanlegg og bidra med et betydelig større statlig tilskudd til berørte kommuner.»

«Stortinget ber regjeringen etablere et registreringsystem for fritidsfiskere i saltvann etter samme mønster som i fiske etter anadrom laksefisk og hummerfiske.»

«Stortinget ber regjeringen etablere en kompensasjonsordning for fiskere som må legge om eller sette virksomheten på pause som følge av nye miljøreguleringer. Ordningen skal inkludere støtte til utvikling av nye skånsomme fangstmetoder som rekeruser.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Miljøpartiet De Grønne fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen ta initiativ til å etablere nye bunntrålfrie soner i Oslofjorden og Indre Skagerrak, inkludert trålforbud i Indre Oslofjord, i nasjonalparkene og i deler av Ytre Oslofjord og Indre Skagerrak.»

«Stortinget ber regjeringen totalfredetorsk i alle typer fiskerier i dagens fredningsområde for torsk fra svenskegrensen til Agder.»

«Stortinget ber regjeringen innføre helårig fredning av kveite og andre dypvannsfisk i en betydelig del av Skagerrak.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne, viser til Havforskningsinstituttet, som nylig gjentok at fiske og miljøgifter er de største truslene mot livet i Oslofjorden, i tillegg til mikroplast, fysisk påvirkning og næringsssalter. Disse medlemmer viser videre til at Havforskningsinstituttet i 2021 ga ut rapporten Krafttak for kysttorsken. Der påpekes det at bunntråling er den enkeltfaktoren som har påvirket

havområdet mest de siste hundre år, og at det er det intensive fisket som er den viktigste årsaken til den tilstanden vi har i dag. Disse medlemmer påpeker at regjeringens forvaltningsplaner for Nordsjøen og Skagerrak definerer Ytre Oslofjord som et særlig verdifullt område.

Komiteens medlem fra Venstre viser til representantforslag fremmet av Venstre i Dokument 8:51 S (2017–2018) om en helhetlig forvaltningsplan for Oslofjorden, og tilhørende vedtak, som resulterte i rapporten «Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv», lagt frem av regjeringen utgått av Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti i 2021. Dette medlem viser til at det er gjort en betydelig innsats på mange av innsatsområdene i planen. Dette medlem påpeker at selve gjennomføringen av tiltakene går for sent i henhold til ambisjonen som lå til grunn fra den forrige regjeringen. Flere av tiltakene vil ikke være gjennomført i løpet av planens tidsramme, særlig innen avløpsområdet, og det er derfor ikke mulig å nå målene om en ren og rik fjord innen planperiodens utløp i 2026.

Dette medlem understreker at fagmiljøene mener det er mulig å snu den negative trenden i Oslofjorden og oppnå de miljømålene som Stortinget har satt. Dette forutsetter imidlertid at tiltakene gjennomføres i henhold til planens intensjon. Samtidig må tempoet i arbeidet for å redde Oslofjorden opp, og arbeidet må prioriteres.

Dette medlem viser videre til Venstres forslag i Dokument 8:271 S (2022–2023) om tiltak for å reetablere livskraftige fiskebestander i Oslofjorden og Dokument 8:266 S (2022–2023) om Oslofjorden og stans av forurensning fra spyling av fritidsbåter.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen utrede et generelt forbud mot ikke-nedbrytbare fiskeredskaper, slik at tapte fiskeredskaper ikke fortsetter å 'spøkelsesfiske'.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen etablere et nettverk av nullfiskeområder i Oslofjorden og Indre Skagerrak som også omfatter fritidsfiske og som inkluderer viktige historiske gyte- og oppvekstområder og korridorer for gytevandringer.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen etablere et nettverk av verneområder for tang, tare, ålegress og andre viktige habitater som utgjør oppvekst- og beiteområder for fisk, i Oslofjorden og Indre Skagerrak.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen utrede brislingens betydning for økosystemet i Oslofjorden og raskt iverksette tiltak for å styrke brislingbestanden, herunder nødvendige justeringer i fiskekvotene og innføring av fjordlinjer.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen innføre maksimumsmål for fangst av viktige arter fisk, som storvokste og langlivede toppredatorer.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen i forslag til statsbudsjett for 2025 legge frem forsterkede tiltak for å redusere nitrogenavrenning og næringsbelastning fra bekker, elver og vassdrag, herunder restaurering av kantsonevegetasjon.

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen i forslag til statsbudsjett for 2025 skjerpe tiltakene for å redusere nitrogenutslippene fra avløp i Oslofjordens nedbørsfelt, herunder sette strengere tidsfrister for etablering av renseanlegg og bidra med et betydelig større statlig tilskudd til berørte kommuner.

Forslag 8

Stortinget ber regjeringen etablere et registreringsystem for fritidsfiskere i saltvann etter samme mønster som i fiske etter anadrom laksefisk og hummerfiske.

Forslag 9

Stortinget ber regjeringen etablere en kompensasjonsordning for fiskere som må legge om eller sette virksomheten på pause som følge av nye miljøreguleringer. Ordningen skal inkludere støtte til utvikling av nye skånsomme fangstmetoder som rekeruser.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 10

Stortinget ber regjeringen ta initiativ til å etablere nye bunntrålfrie soner i Oslofjorden og Indre Skagerrak, inkludert trålforbud i Indre Oslofjord, i nasjonalparkene og i deler av Ytre Oslofjord og Indre Skagerrak.

Forslag 11

Stortinget ber regjeringen totalfredre torsk i alle typer fiskerier i dagens fredningsområde for torsk fra svenskegrensen til Agder.

Forslag 12

Stortinget ber regjeringen innføre helårig fredning av kveite og andre dypvannsfisk i en betydelig del av Skagerrak.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rå Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k:

Stortinget ber regjeringen sørge for at arbeidet med å ta vare på Oslofjorden ledsages av følgeforskning som gir best mulig kunnskapsgrunnlag for vellykket oppbygging av økosystemene over tid.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 30. mai 2024

Ingvild Kjerkol

leder

Mani Hussaini

ordfører

Fiskeri- og havministeren

Stortinget

Deres ref

Vår ref

Dato

24/2884-2

16. april 2024

Dokument 8:146 S (2023-2024) - representantforslag om å bevare og restaurere økosystemet i Oslofjorden

Jeg viser til representantforslag 8:146 S (2023-2024) fra stortingsrepresentantene Rasmus Hansson, Lan Marie Nguyen Berg og Une Bastholm om å bevare og restaurere økosystemet i Oslofjorden.

Energi- og miljøkomiteen oversendte representantforslaget til uttalelse i brev av 12. april til klima- og miljøministeren, men det er overført til fiskeri- og havministeren, ettersom de fleste spørsmålene gjelder fiskeri som ligger under fiskeri- og havministerens ansvarsområde. Flere av forslagene berører både fiskeri- og havministerens og klima- og miljøministerens områder, og deler av svaret er innhentet fra klima- og miljøministeren.

Oslofjorden er et svært viktig område for mange, både dem som har fjorden som yrkesgrunnlag, fritidsbrukere og andre som lever i nærheten av fjorden. Dette fjordområdet ligger langs det tettest befolkede området i Norge, og er dermed gjenstand for mange ulike påvirkningsfaktorer, også fra fiskeri. Avrenning fra store deler av østlandsområdet har sine utløp i Oslofjorden, og utslipp fra kommunale avløp og avløp i spredt bebyggelse samt avrenning fra landbruket er blant de største påvirkningene på Oslofjorden. I tillegg påvirker klimaendringene miljøet og forsterker effektene av menneskelig aktivitet. Ekstremværet i fjor sommer har åpenbart påvirket fjorden gjennom tilføring av store mengder partikler og næringsalter, og det er usikkert hvor lenge dette vil påvirke miljøet i fjorden negativt. Store deler av

Oslofjorden har som følge av disse påvirkningsfaktorene moderat økologisk tilstand og dårlig kjemisk tilstand etter vannforskriftens kvalitetselementer. I tillegg er det sterkt press på strandsonen. Oslofjorden er påvirket fra mange kanter, og det er mange hensyn som skal avveies i forvaltningen av fjorden. Regjeringen tar på høyeste alvor den miljøtilstanden som Oslofjorden er i, og er bekymret for økosystemet i Oslofjorden.

Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv og etableringen av Oslofjordrådet har vært viktige initiativer for å se de ulike påvirkningsfaktorene i sammenheng, herunder også påvirkning fra fiskeriene. Sittende regjering følger aktivt opp tiltaksplanen, slik det er nedfelt i Hurdalsplattformen. Planen inneholder 63 tiltak og 19 punkter for kunnskapsinnhenting. Målene med planen er at fjorden skal oppnå god miljøtilstand, viktige naturverdier skal restaureres, og det biologiske mangfoldet i fjorden skal ivaretas. I tillegg skal planen fremme et aktivt friluftsliv. Å nå disse målene forutsetter samordnet bruk av virkningsfulle tiltak mot de viktigste påvirkningene. I tillegg er regjeringen i gang med et krafttak for Oslofjorden, med et særlig fokus på de største påvirkningsfaktorene; avløp, jordbruk og fiskeri. Mange viktige tiltak er gjennomført eller iverksatt for å bedre Oslofjordens tilstand. Særlig er virkemidlene innen avløp og jordbruk styrket. I den nyeste statusrapporten om gjennomføring av tiltak i tiltaksplanen konkluderes det med at det gjøres en betydelig innsats på mange fronter, men at arbeidet med å gjennomføre tiltakene går for sent. Det understrekes i rapporten at det er nødvendig å redusere næringstilførsler fra avløp og jordbruk, gjenoppbygge rovfiskbestandene og unngå ytterligere nedbygging av både strandsonen og gruntvannsområder.

I det følgende kommenteres forslagene knyttet til økosystemet i Oslofjorden som berører fiskeriaktivitet i Oslofjorden. Dette omfatter forslag 1-6, 8, 11 og 13.

Dette er en sak som er svært viktig for oss. En ren og rik fjord er grunnlaget for all fiskeriaktivitet i Oslofjorden, og jeg er opptatt av at fiskeriforvaltningen skal bidra inn i det viktige arbeidet som gjøres for fjorden. Vi har innført flere tiltak på fiskerisiden for å bedre tilstanden i fjorden. Jeg kan nevne forbudet mot å fiske torsk i Oslofjorden, innenfor grunnlinjen fra og med Vestfold og Telemark og til grensen mot Sverige, som ble innført i 2019. Forbudet gjelder hele året. Av hensyn til blant annet yrkesfiskernes driftsgrunnlag, fiske etter andre arter og mottaksstrukturen er det åpnet for en begrenset dispensasjonstilgang for yrkesfiskere. Det ble også innført et forbud mot alt fiske i viktige gytefelt i gyteperioden, og forbud mot å fiske med bunnsatte garn innenfor grunnlinjen fra og med Vestfold og Telemark og til grensen mot Sverige. I tillegg ble det innført tekniske reguleringer som sorteringsrist i rekefisket og større maskevidde for å sikre bedre selektivitet i fisket, for å passe på den minste og mest sårbare fisken. Fiskeriene skal selvsagt være med å bidra til å

bedre tilstanden i fjorden også fremover. Jeg opplever at både yrkesfiskerne og fritidsfiskerne er svært engasjerte, og alle deler ønsket om et velfungerende økosystem i Oslofjorden. Næringen arbeider blant annet kontinuerlig med å utvikle mer skånsomme metoder og redskap, og interesseorganisasjoner for fritidsbrukere av fjorden legger ned et stort arbeid for å engasjere befolkningen.

Nå ser vi at tiltakene vi har innført på fiskerisiden for å verne om kysttorsken så langt, ikke har hatt den effekten vi har ønsket. Nærings- og fiskeridepartementet og Klima- og miljødepartementet har derfor gitt Fiskeridirektoratet og Miljødirektoratet i oppdrag å utrede ytterligere tiltak på fiskerisiden for å bygge opp fiskebestandene og et velfungerende økosystem. Rådene skal inkludere vurderinger av både yrkesfiske og fritidsfiske. Oppdraget har frist 1. juni.

Det vil være naturlig at flere av forslagene som omhandler fiskeri i representantforslaget inngår i denne utredningen, og vi kan ikke forskuttere utfallet av utredningen. Det er viktig å ha tilstrekkelig kunnskap om hvilke tiltak som vil virke best i dette området og konsekvenser av tiltakene for brukere av fjorden, og det er nødvendig å se ulike tiltak i sammenheng for å finne den beste pakken av tiltak som kan bidra til å oppnå ønsket effekt. Tiltak kan være inngripende overfor brukere av fjorden, og det er derfor svært viktig at vi har god oversikt over både effekter og konsekvenser av tiltak. Jeg mener at vitenskapen og faglig ekspertise må lede an i disse vurderingene.

Når vi har mottatt utredningen og anbefalingene fra direktoratene, vil jeg vurdere om det bør innføres ytterligere tiltak rettet mot fiskeriene som kan bidra til å bedre situasjonen i økosystemet i Oslofjorden.

Det følgende går inn på de ytterligere tiltakene som i hovedsak handler om miljøpåvirkning.

Forslag 7: Stortinget ber regjeringen utrede et generelt forbud mot ikke-nedbrytbare fiskeredskaper, slik at tapte fiskeredskaper ikke fortsetter å «spøkelsesfiske».

Tiltak for å stanse plastforurensning og redusere spøkelsesfiske er høyt prioritert av regjeringen. Forbud mot produkter er et inngripende virkemiddel som alltid må vurderes grundig i lys av helseskade og miljøforstyrrelse. Forbud må utformes for typen produkt generelt og må sikre at det ikke kun er produkter fra en enkelt aktør som er lovlige. Miljødirektoratet gjennomførte en oppdatert tiltaks- og virkemiddelvurdering for å forebygge marin forsøpling i 2020. Der har de foreslått ulike tiltak mot tapte fiskeredskaper, men et nasjonalt produktforbud er ikke foreslått for å redusere plastforurensning.

EU-kommisjonen la 30. november 2022 fram en melding om biobasert, bionedbrytbar og komposterbar plast. De anbefaler at bruk av bionedbrytbar plast skal begrenses til spesifikke bruksområder der reduksjon, ombruk og materialgjenvinning ikke er mulig. Fiskeritau (dolly rope) nevnes som et aktuelt bruksområde, men ikke fiskeutstyr generelt. For at bionedbrytbar plast skal brytes ned fullstendig, kreves for eksempel en viss temperatur over en viss tidsperiode i jord.

Regjeringen vil innføre produsentansvar for fiskeutstyr som inneholder plast fra fiskeri, akvakultur og fritidsfiske. Miljødirektoratet har nylig oversendt Klima- og miljødepartementet forslag til forskrift som skal gjennomføre bestemmelser om utvidet produsentansvar for fiskeutstyr som inneholder plast fra fiskeri, akvakultur og fritidsfiske i EU/EØS- direktivet om plastprodukter. Formålet med produsentansvaret er å forebygge og redusere miljøpåvirkningen fra fiskeutstyret gjennom økt separat innsamling av kassert fiskeutstyr, og at mer utstyr forberedes til ombruk og material gjenvinnes. Dette skal bidra til mindre fiskeutstyr på avveie, og dermed mindre spøkelsesfiske, forsøpling og forurensning fra fiskeutstyr som ellers ville bli brutt ned til mikroplast. Økt ombruk og materialgjenvinning av slik utstyr vil også gi andre positive klima- og miljøeffekter slik som reduserte utslipp av klimagasser.

Dette er en ny produsentansvarsordning som skal sørge for at produsentene dekker nødvendige kostnader for separat innsamling av kassert fiskeutstyr som inneholder plast med etterfølgende transport og behandling. Ordningen gir dermed produsentene ansvar for deres produkter også når de blir avfall. Produsentene skal sørge for at det finnes et tilstrekkelig system for separat innsamling av kassert fiskeutstyr som inneholder plast, noe som vil medføre at det skal bli lettere og billigere for brukerne av slikt utstyr å levere det inn til forsvarlig håndtering når det har blitt avfall. Produsentene skal også sørge for informasjon og holdningsskapende tiltak for å forebygge og redusere forsøpling. Forslaget er til vurdering i departementet.

Jeg er kjent med at det også pågår relevant forskning for å utvikle nedbrytbare løsninger i fiskeredskaper. Arbeidet så langt viser at det er svært vanskelig å lage løsninger som er fullstendig nedbrytbare, opprettholder brukerens forventninger og har tilfredsstillende produktpris. Det er også viktig at «nedbrytbar» må kunne dokumenteres, slik at vi vet at materialet brytes ned innen rimelig tid til vanns i et norsk kaldt klima. Det finnes løsninger som aldri brytes helt ned til biologisk materiale, og forblir nanoplast.

- 9 *Stortinget ber regjeringen i forslag til statsbudsjett for 2025 legge frem forsterkede tiltak for å redusere nitrogenavrenning og næringsbelastning fra bekker, elver og vassdrag, herunder restaurering av kantsonevegetasjon.*

Miljøforbedrende tiltak, herunder restaurering, i vassdrag har mange positive effekter, og kan bidra til reduksjon i avrenning av nitrogen og andre næringssalter og partikler. I tilskuddsordningen 'Tilskudd til vannmiljøtiltak' prioriteres miljøforbedrende tiltak og restaureringstiltak med formål om å bedre miljøtilstanden i vassdrag høyt. Dette inkluderer tiltak som reduserer nitrogenavrenning og næringsbelastning fra vassdrag, herunder restaurering av kantvegetasjon. Nasjonal strategi for restaurering av vassdrag 2021-2030 ble lagt frem i 2022. Målet med strategien er å restaurere minst 15 % av forringede vassdrag i Norge i perioden 2021 – 2030, og reversere den negative trenden slik at vi i 2030 restaurerer vassdrag i en høyere takt enn vassdrag forringes. Strategien skal følges opp med en handlingsplan. Denne er under utarbeidelse.

Kantvegetasjon har stor betydning for økosystemet i og langs vassdraget. Vegetasjon langs vassdrag kan begrense avrenning, bidra til viktige økosystemtjenester og klimatilpasning. Kantvegetasjon fanger opp jordpartikler, næringsstoffer og plantevernmidler fra bakenforliggende jordbruksareal. Kommunene har et viktig ansvar for å sikre kantvegetasjon langs vassdragene. Slik det følger av tiltaksplanen for Oslofjorden skal kommunene føre økt tilsyn med og oppfølging av tilfeller der krav om etablert vegetasjonssone mot vassdrag ikke er oppfylt. I brev av desember 2023 til alle kommuner i Oslofjordens nedbørfelt om deres ansvar for oppfølging av tiltakene i helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord har Klima- og miljøministeren oppfordret kommunene til å jobbe systematisk med miljøtiltak blant annet knyttet til kantsoner langs vassdrag, og tiltak som sikrer vannmiljøet gjennom god arealplanlegging.

Det er også andre viktige tiltak som er iverksatt for å sikre at avrenning av nitrogen og andre næringssalter reduseres. Regjeringen har nylig sendt på høring forslag om revidert gjødselregelverk, med blant annet forslag om strengere krav til tillatt mengde fosfor som kan spres og innstramming i perioden det er tillatt å spre gjødsel. Høyt fosforinnhold i jord frigjør fosfor til miljøet i form av avrenning, og påvirker vannmiljøet negativt. Med nytt regelverk vil en få til en viktig snuoperasjon, selv om det vil ta tid å få til en bedring. Videre har Statsforvalteren fått på plass forskrift for Østfold, Oslo og Akershus om regionale miljøkrav i jordbruket, med blant annet redusert høstpløying. Redusert høstpløying gir redusert tap av nitrogen til vassdrag, og dette er et avgjørende tiltak for Oslofjorden. Statsforvalterne vurderer nå regionale krav i øvrige deler av fjordens nedbørsfelt. Oslofjorden er også høyt prioritert i jordbruksoppgjøret med rekordstore summer til miljøordningene, og 150 mill. kroner øremerket til vannmiljøtiltak rundt Oslofjorden.

10 Stortinget ber regjeringen i forslag til statsbudsjett for 2025 skjerpe tiltakene for å redusere nitrogenutslippene fra avløp i Oslofjordens nedbørsfelt, herunder sette strengere tidsfrister for etablering av renseanlegg og bidra med et betydelig større statlig tilskudd til berørte kommuner.

Regjeringen har iverksatt en rekke tiltak for å redusere forurensningen fra avløp til Oslofjorden og støtte kommunene slik at de raskere kan få på plass bedre rensing. Regjeringen har opprettet en tilskuddsordning for kommunenes planlegging av nitrogenfjerning ved avløpsrenseanleggene. For 2024 ble det bevilget 32 mill. kroner til ordningen. Regjeringen har også over de siste årene styrket Miljødirektoratet og statsforvalter slik at saksbehandlingen av nye utslippstillatelser til kommunene går raskere. Dette er helt sentrale tiltak for å raskt kunne få på plass bedre rensing.

Kommunene fikk også tydelig signal i 2022 om at renseanlegg med nitrogenfjerning må komme på plass raskt, og mange kommuner er kommet i gang med planleggingen. I tillegg sendte Klima- og miljøministeren i desember 2023 brev til kommunene om deres ansvar for oppfølging av tiltakene i helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord. Kommunene ble blant annet oppfordret til å jobbe systematisk med miljøtiltak knyttet særlig til utslipp fra kommunalt avløp og avløp i spredt bebyggelse.

Samtidig vil jeg understreke at rensing av avløpsvann er kommunenes ansvar. Dette finansieres av vann- og avløpsgebyr i tråd med prinsippet om at forurenser skal betale og selvkostprinsippet. Regjeringen forventer at kommunene følger opp dette ansvaret. Samtidig skal vi legge til rette for at kommunene kan foreta gode og smarte investeringer, og regjeringen jobber med virkemidler og insentiver for at bedre avløpsrensing skal komme raskt på plass.

12 Stortinget ber regjeringen sørge for at arbeidet med å ta vare på Oslofjorden ledsages av følgeforskning som gir best mulig kunnskapsgrunnlag for vellykket oppbygging av økosystemene over tid.

Det er på bakgrunn av tilgjengelig overvåkning og forskning at vi har den nåværende kunnskapen om tilstanden og utviklingen i fjorden over tid. Slik overvåkning og forskning vil fortsette fremover.

Det er utviklet modeller for beregning av kildebaserte forurensningstilførsler til fjorden og modeller for å simulere effektene i Oslofjorden. Tilførselsberegningene skal oppdateres hvert år framover og vil gjenspeile effekten av de tiltakene som gjennomføres innen avløp, jordbruk og industri. Modellene skal også benyttes for å kvantifisere hvor mye forurensninger som må reduseres for å nå miljømålene i Oslofjorden, spesielt knyttet til overgjødning.

Det drives allerede basisovervåking i Oslofjorden og Skagerrak som vil fortsette også i fremtiden. Programmet Økokyst Skagerrak overvåker miljøtilstanden og inkluderer 28 vannforekomster i Ytre Oslofjord, Grenlandsfjordene og Agder. Elveovervåkingsprogrammet måler elvetilførsler til fjorden, mens programmene Milkys og Urban fjord overvåker nivåer, trender og effekter av farlige stoffer. I tillegg

har Havforskningsinstituttet og kommunene årlig overvåkning; dette suppleres av statsforvalternes mer tiltaksbaserte overvåking.

Videre skal det i løpet av året utarbeides en ny oppsummerende tilstandsrapport over utvikling for ulike plante- og dyregrupper i Oslofjorden. Dette ble sist gjort i 2019 i forbindelse med utarbeidelsen av Miljødirektoratets forslag til helhetlig plan for Oslofjorden.

En del av formålet med prosjekter for å gjenoppbygge økosystemer er å øke kunnskapen om effektene av ulike tiltak. Overvåking og følgeforskning skal være en integrert del av disse prosjektene.

Med hilsen

Marianne Sivertsen Næss

